

Objektově orientované technologie

Cvičení 1 - Specifikace systému

Daniela Szturcová

1 Specifikace systému

Cíl cvičení

Vypracovat specifikaci systému.

1.1 Teoretický základ

Specifikací systému rozumíme popis struktury a chování systému. Specifikaci lze vytvořit formální nebo neformální. Pro popis systému je nutno znát doménu, kterou se systém zabývá. V případě známé domény je možné nadefinovat účel systému a jeho popis vytvořit formou textového zápisu přímo. V případě neznalosti je nutno nejprve provést sběr informací, ověřit jejich správnost a pochopení.

Při sběru informací o systému je možné použít různé metody zjišťování údajů:

- interview účastníky,
- dotazníková šetření,
- studium dokumentů, které již existují a lze je po dohodě se zadavatelem získat,
- pozorovat reálné procesy nebo se přímo pracovních procesů zúčastnit a provést záznam.

Analýzou specifikace vznikají požadavky na systém, které zaznamenáme do podoby, která je srozumitelná jak realizačnímu týmu, tak i zadavateli a budoucím uživatelům systému.

1.2 Obsah cvičení

Porozumět již existující specifikaci a na základě porozumění vytvořit podkladový dokument pro další fáze tvorby modelu.

Vytvořit specifikaci na základě znalostí zvolené domény.

1.3 Úkoly

Vytváření dokumentace

Níže uvedené ukázky specifikací systému zpracujeme do podoby dokumentu, ve kterém budou uvedeny rozeznané prvky systému, jejich vztahy a předpokládané chování jednotlivých prvků.

- Systém pro nákup plechovkových nápojů *Nápojový automat*.
- Systém pro jízdu taxíkem *Taxis*.

Pro každou specifikaci:

1. Prostudujte specifikaci a pokuste se rozeznat prvky systému.

2. Vytvořte seznam prvků systému, u každého prvku nadefinujte relevantní vlastnosti:
  - výstižně atribut pojmenujte,
  - uveďte doménu atributu,
  - omezení, která ze specifikace systému pro atribut plynou,
  - případně určete a zaznamenejte datový typ.
3. Uveďte, které prvky jsou propojeny vztahem, vztah popište.
4. Pro každý rozeznaný prvek specifikujte chování, které v rámci systému vykazuje.

Pro splnění úkolů se dotazujte pedagoga, který bude upřesňovat obsah specifikace. Debatujte se spolužáky a prohlubujte znalost domény a porozumění systému.

Dokument vytvořte formou tabulky, kde v řádcích budou uvedeny názvy prvků a ve sloupcích požadované parametry.

Ukázka specifikace – Nápojový automat

Účel

Nápojový automat je zařízení, které zákazníkům nabízí koupit nealkoholického nápoje v plechovce.

Specifikace

Nápojový automat je naplněn různými druhy nápojů. Jejich nabídka je viditelná pro zákazníka ve formě označení nápoje, druhu nápoje a ceny. Zákazník přistupuje k nápojovému automatu, vybere si nápoj z nabídky. Aby mu mohl být nápoj vydán, je vyzván k vha-zování mincí do otvoru pro mince. Po vyhodnocení dostatečného obnosu nápojový au-tomat vhodí do výdejního boxu pro nápoj zaplacený nápoj. V případě přeplatku se do boxu na mince vrátí přeplatek.

Nápojový automat je v provozu udržován pracovníkem provozovatele, který doplňuje nebo vyměňuje nápoje, vybírá pokladnu s mincemi a doplňuje příslušné mince na vracení přeplatku.

Nápojový automat je v provozu 24 hodin, 7 dní v týdnu. Je připojen do elektrické sítě a je uzavřen do ochranného boxu, který zamezuje krádeži.

Ukázka specifikace – TaxiS

Účel

TaxiS je systém zaměřený na optimalizaci jízd taxíků v rámci firmy TaxiS. Cílem systému je umožnit jak řidičům, tak zákazníkům snížit náklady na jízdy taxíkem.

Specifikace

TaxiS bude mít návaznost na systém objednávek jízd, dispečink ap. V systému lze rozeznat několik různých typů objektů, které se účastní činností systému. Stručně je uvedena jejich charakteristika.

Vozidla Systém eviduje vozidla, která se mohou nacházet ve dvou stavech: aktivní, neaktivní. Aktivní – v daném okamžiku jsou k dispozici zákazníkům, neaktivní – nejsou provozuschopná – mohou být v servise. U vozidel se eviduje SPZ, typ, označení, rok výroby, datum platnosti STK, počet pasažérů, objem zavazadlového prostoru, datum předpokládaného servisu.

Řidiči Firma má seznam řidičů, kteří jsou buď zaměstnanci firmy, nebo je možné s nimi sjednávat externí spolupráci. Sledují se jejich jméno, příjmení, datum narození, adresa, platnost a typ oprávnění ŘP.

Zákazníci Naše služby využívá několik stálých zákazníků, kteří díky objemu již realizovaných obchodů mají speciální ceny. Dále jsou to jednorázoví zákazníci. Evidujeme jméno a příjmení, v případě firmy její název, kontaktní telefon.

Dispečink Jedná se o operátory, kteří pomáhají sledovat rezervace a spojují se s řidiči na trase, aby jízdy byly pokud možno co nejefektivněji realizovány. Evidujeme jejich jméno, příjmení, datum narození a adresu v systému.

Rezervace jízdy Existuje několik kanálů, které umožňují rezervovat či objednat jízdu taxíkem:

- přes Internet pomocí objednávkového formuláře,
- telefonicky,
- e-mailem na adrese taxi@taxi.cz,
- pomocí sms.

Každé objednávce jízdy je přiřazeno jednoznačné číslo. U objednávky musí být uvedeno jméno zákazníka, kontakt na zákazníka – telefon, místo odvozu, cílové místo, datum a hodina, kdy má být vůz přistaven. Stejně tak je možné jízdu realizovat pro zákazníka, který si taxi “chytne” na ulici bez předchozí rezervace.

Jízda Jízda vozidlem naší firmy je evidována pomocí těchto údajů: datum jízdy, čas odjezdu z místa odvozu a čas příjezdu do cíle, místo, kde byl zákazník naložen, cílové místo, doba čekání během jízdy, počet najetých kilometrů dle tachometru. U každé jízdy se vypočítává cena za jízdu – jedná se o součet následujících položek:

$Cena = (\text{nástupní sazba} + \text{počet najetých km} + \text{sazba dle typu zákazníka} + \text{počet minut čekání}) \times \text{sazba za čekání}$.

Sazba Eviduje se několik typů různých sazeb:

- základní,
- nadstandard,
- obousměrná,

- do zahraničí,
- VIP,
- z ulice.

Samostatný úkol

Vytvořte specifikaci domény, kterou dobře znáte. Zopakujte výše uvedené body a vytvořený dokument odevzdejte.